

Notulen Commissie Waterveiligheid en Waterketen (WW)

Datum: 14 februari 2024, 13.00 - 15.45 uur
Plaats: VV-zaal Leiden
Verslag: Mevr. M.H.M. Weenink, Vi.a.Vi Office Management

Aanwezigen

Dhr. H.C.M. Kortman (voorzitter)
 Dhr. R.A.M. van der Sande (dijkgraaf)
 Dhr. J.B. Knapp (hoogheemraad)
 Mevr. V.M.M. van der Burg (BBB)
 Dhr. J.W. van der Wijk (BBB)
 Dhr. J.L. van Oeveren (VVD)
 Dhr. J. de Ridder (PvdA)
 Mevr. A.V. Baerveldt (Water Natuurlijk)
 Dhr. H. van Dijk (Water Natuurlijk)
 Dhr. J.W.C. de Mooij (CDA)
 Mevr. R.W. Mols (PvdD)
 Dhr. G.H. van Mastwijk (Agrarisch)
 Dhr. D. Krantz (Natuurterreinen)
 Dhr. J.B. van den Berg (AWP voor water, klimaat en natuur)

Dhr. J.H. Klok (ChristenUnie-SGP)
 Mevr. J. van Ketel (50PLUS)
 Dhr. A.H.J. van Strien (50PLUS)

Afwezigen met afmelding:

Mevr. L.M. Willemse (PvdA)
 Dhr. H. van der Kaap (PvdD)
 Mevr. D.J.M. Corbey (Natuurterreinen)

Overige aanwezigen:

Dhr. J.E. de Vries (secretaris)
 Dhr. R. Bronda (samenwerkingsverband muskusrattenbeheer)
 Mw. M. van Willigen (samenwerkingsverband muskusrattenbeheer)

1. Opening, vaststelling agenda en mededelingen

De voorzitter opent de vergadering en leest de afmeldingen en vervangingen voor. De voorzitter heet alle aanwezigen van harte welkom.

De beantwoording van de technische vragen is te vinden in iBabs.

Op 3 april 2024 is er om 16.30 uur, voorafgaand aan de beeld-VV, bij Rijnland een presentatie door de Unie van Waterschappen. Onderwerp zijn de werkzaamheden van de Unie en het belang daarvan.

Er zijn geen verdere mededelingen en geen aanmeldingen voor de rondvraag.

De voorzitter constateert dat de vergadering ermee instemt dat de agenda in overeenstemming met zijn voorstel wordt vastgesteld.

2. Spreekrecht

Belangstellenden kunnen gebruikmaken van het spreekrecht in de commissies en kunnen zich daarvoor tot 18.00 uur de dag voorafgaande aan de vergadering melden bij het bestuurssecretariaat.

De voorzitter meldt dat zich geen sprekers hebben aangemeld.

3. Presentatie Muskusrattenbeheer

De voorzitter heet de heer Bronda en mevrouw Van Willigen van harte welkom. De heer Bronda is manager waterbeheer en projectdirecteur bij hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. Mevrouw Van Willigen is daar afdelingsmanager muskusrattenbeheer.

Hoogheemraad Knapp is blij dat, conform de eerdere toezegging, deze presentatie wordt gegeven over hoe het muskusrattenbeheer in het samenwerkingsverband plaatsvindt en georganiseerd is. Eerder is er bij Rijnland gedebatteerd over de ontwikkeling van de vangsten, de vangmethodes en dierenwelzijn. Er bestond toen enig misverstand over de financiële bijdrage van Rijnland aan het samenwerkingsverband.

De heer Bronda en mevrouw Van Willigen (Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden en het samenwerkingsverband muskusrattenbeheer) verzorgen een presentatie over het muskusrattenbeheer. De presentatie is ook online beschikbaar.

Mevrouw Van der Burg (BBB) bedankt de heer Bronda en mevrouw Van Willigen voor de duidelijke presentatie. Zij vraagt welke omstandigheden ten grondslag liggen aan het aantal muskusratten in Rijnland.

De heer Van Oeveren (VVD) onderstreept het belang van muskusrattenbeheer. Hij vraagt of Rijnland ook een taak zal krijgen in de bestrijding van bevers, mocht dat dier in Rijnland gaan voorkomen.

De heer Van Dijk (Water Natuurlijk) constateert dat het aantal gevangen muskusratten geconcentreerd is in het westen van het samenwerkingsverband en vraagt wat daarvan de oorzaak is. Als er inderdaad veel muskusratten vanuit Duitsland binnenkomen, dan lijkt de vangst in de grensregio's beter onder controle te zijn. Ook vraagt hij naar het ecologisch evenwicht. Hij stelt dat de muskusrat een invasieve exoot is met een groot effect op het ecosysteem. Hij vraagt of dit aspect wordt meegenomen in de weging van de bestrijding. Verder is er wat betreft muskusratten een Europese verordening uit 2015. Hij vraagt of het op dit punt lukt om uitvoering te geven aan die Europese verordening.

Mevrouw Mols (PvdD) vraagt waarom de term "muskusrattenbeheer" wordt gebruikt terwijl er dieren worden gedood. Het woord "beheer" betekent "als verantwoordelijke zorg dragen voor". Haars inziens is deze term niet passend. Ze vraagt of het gebruik van een andere term kan worden overwogen. Verder wil zij weten wat er gebeurt met de muskusratten die levend gevangen worden en hoe vaak muskusratten gewond worden aangetroffen. Voorts vraagt zij of er gekeken wordt naar methoden om de voortplanting van muskusratten te beperken en naar manieren om dijken onaantrekkelijker te maken. Graag ontvangt zij de onderzoeksrapporten waarnaar werd verwezen tijdens de presentatie.

De heer Van Dijk (Water Natuurlijk) vraagt of mevrouw Mols niet bang is dat de middelen waarmee muskusratten steriel gemaakt zouden worden, via de voedselketen bij andere dieren terecht komen.

Mevrouw Mols (PvdD) antwoordt dat er ook niet-chemische methoden zijn.

De heer Krantz (Natuurterreinen) vraagt of er een merkbare afname van de schaal is wat betreft het aantal gevangen muskusratten. Het is hem niet duidelijk of het vangen effectief is of dat de muskusratten zich steeds sneller voortplanten. Zijn vervolgvraag is of de doelen voor 2034 gehaald gaan worden.

De heer Van den Berg (AWP) stelt dat het in Duitsland nog niet zo goed geregeld is als in Nederland. Hij wil weten wie in Duitsland op dit moment de bevoegde autoriteiten zijn ten aanzien van muskusrattenbeheer.

De heer Klok (ChristenUnie-SGP) sluit zich volledig aan bij de vragen van de heer Krantz.

De heer Bronda beaamt dat de bever nauwlettend wordt gevolgd door het muskusrattenbeheer. In een groot deel van Nederland wordt de bever ook gesignaleerd tijdens het muskusrattenbeheer. Ook door bevers kan grote schade worden aangericht aan de waterkeringen. De inzet van de bestrijders van het samenwerkingsverband is in principe beperkt tot de muskusrat. Sporadisch is er toch inzet voor de bever nodig. Dit gebeurt in Limburg al grootschalig. Soms is dat effectief als additionele taak. Hiervoor moeten ook apart middelen bijeengebracht worden. Een verschil met de uitvoering van die taak is dat de bever een beschermde soort is. De muskusrat brengt inderdaad grote ecologische schade aan. Dit is een gevaar voor de biodiversiteit. Dit is naast waterveiligheid een van de redenen waarom de muskusrat bestreden wordt. Het aantal ratten is wat aan het stijgen in plaats van aan het dalen. Om het doel te halen is het van groot belang dat de organisatie van het vangen ontzettend goed op orde is. Er wordt veel gewerkt aan de juiste strategie. Eerst ga je zwaar investeren en intensiveren. Daarna stijgt het aantal vangsten, wat herkolonisatie voorkomt. Muskusratten hebben meerdere worpen per jaar. Je gaat in het aantal vangsten altijd omhoog voordat een structurele daling inzet. Die is in West- en Midden-Nederland nog niet ingezet.

Mevrouw Van Willigen gaat in op de bemoeilijkende omstandigheden in West- en Midden-Nederland. In veengebieden en aan zee is het lastiger vangen. Het gedrag van de muskusrat verandert hier. Hiervoor is de laatste jaren meer aandacht geweest en daardoor worden er nu meer muskusratten gevangen. Het gebied en

de gekozen strategie zijn van belang voor de mate van succes. Op www.muskusrattenbestrijding.nl zijn alle rapportages van de afgelopen twaalf jaar te vinden. De vraag welke methodes er zijn om de muskusrat nog verder terug te dringen, betreft een ethische discussie. Hoe ga je de voortplanting van een dier manipuleren? Wat betreft muskusratten zijn er nog geen wetenschappers die zich daarin willen mengen. In Zweden is de muskusrat door een nog onbekende oorzaak echter ineens verdwenen. Er wordt dus wel internationaal gekeken naar oplossingen. Binnen Duitsland is de bestrijding van muskus- en beverratten heel wisselend georganiseerd. Daardoor verschilt het per waterschap of er wel of niet een stuk over de Duitse grens betrokken mag worden bij het bestrijden.

Hoogheemraad Knapp komt terug op de vraag van mevrouw Mols. Hij merkt op dat er op de website van Rijnland wel degelijk het woord “bestrijden” wordt gebruikt. Dit is zijns inziens wel voldoende transparant.

Mevrouw Van der Burg (BBB) is benieuwd hoeveel winst er wordt behaald ten gevolge van de intensivering die vanaf 2011 is ingezet. Is te zien wat dit oplevert qua ondergravingen, schade aan waterwerken et cetera?

De heer Van Dijk (Water Natuurlijk) vraagt naar de vereffening van de kosten binnen de nieuwe afspraken en welke verdeelsleutel daarbij gehanteerd wordt.

Mevrouw Mols (BBB) erkent dat de term “muskusrattenbeheer” ook met regelmaat wordt gebruikt, zoals in de titel van de presentatie. Zij herhaalt haar andere vragen. Wat gebeurt er met levend gevangen muskusratten? Hoe vaak worden gewonde muskusratten aangetroffen? Wordt er gekeken naar de toepassing van afstotende geuren en fysieke barrières bij dijken?

De heer Krantz (Natuurterreinen) herhaalt zijn vraag, die overlapt met de vraag van mevrouw Van der Burg, of er een afname in de schade is. Ook herhaalt hij zijn vraag of het doel wat betreft de ratten aan de grens haalbaar is.

De heer Bronda antwoordt dat de afname van schade aan waterkeringen niet voor heel Nederland is gemeten. De rapporten van de veldproef zijn gebaseerd op kleinere gebieden waarin het beheer is losgelaten en op gegevens uit de jaren zeventig en tachtig. Er zijn geen cijfers voor grote gebieden waarin dit is losgelaten. De omvang van eventuele schade is hierdoor moeilijk in een bedrag uit te drukken. Het rapport naar aanleiding van de veldproef geeft wel een goede inschatting wat er op nationaal niveau zou gebeuren als het muskusrattenbeheer wordt vrijgelaten.

Hoogheemraad Knapp voegt hieraan toe dat het goed is om niet alleen te kijken vanuit het perspectief van schadepunten, maar ook om erger te voorkomen.

De heer Bronda antwoordt vervolgens op de vraag of het doel haalbaar is. Recent is op managementniveau een studie uitgevoerd naar risicofactoren die in de 21 waterschappen het doel in de weg staan. Hoe moet het samenwerkingsverband effectief sturen om het doel te realiseren? Risico's zijn onder meer de lokale omstandigheden en toegang tot natuurterreinen. De grootste factoren voor het behalen van het doel zijn het op orde hebben van de strategie en de aansturing, en het hebben van gemotiveerde bestrijders in het veld. Deze randvoorwaarden moeten bewaakt worden. Als daaraan wordt voldaan, is het doel in 2034 nog steeds haalbaar, ook in het gebied van dit samenwerkingsverband. Voorts meldt hij dat de verdeelsleutel in de solidariteitsfinanciering niet gebaseerd is op het aantal vangsten. Die is wel gebaseerd op de WOZ-waarde en op het aantal waterschappen in het samenwerkingsverband.

Mevrouw Van Willigen komt terug op de muskusratten die levend worden aangetroffen. Die staan in het vangmiddelenlijstje in de categorie slaan en delven. Zij worden direct gedood. De enkele dieren die nog in een kooi worden gevangen, worden met een geweer doodgeschoten.

De heer De Ridder (PvdA) heeft een nabrander wat betreft het verdelen van de kosten. Dit zou gebeuren op basis van de WOZ-waarde, maar dat gebeurt niet in de grensstreken en langs de rivieren. Hij vraagt of dat te maken heeft met potentiële vangsten.

Mevrouw Mols (PvdD) stelt nogmaals de vragen hoe vaak gewonde muskusratten worden aangetroffen en of er wordt gekeken naar de toepassing van afstotende geuren en fysieke barrières bij dijken.

Mevrouw Van Willigen verduidelijkt dat gewonde dieren direct gedood worden. Ze legt uit dat de preventieve maatregelen uitgebreid zijn meegenomen in de veldproef. Op sommige plaatsten waren die te duur. Ze worden wel meegenomen bij grote dijkversterkingsprojecten. Ook blijken preventieve maatregelen soms niet te werken.

De heer Bronda komt terug op de WOZ-waarde en de verdeelsleutel voor de bestrijdingskosten. De kosten zullen in de toekomst via een ander mechanisme ontstaan. Die kosten zijn aan de grens en langs de rivieren hoger dan in de rest van het land. De nieuwe solidariteit beoogt de extra kosten langs de grens en langs de rivieren via het solidariteitsmechanisme te verdelen over alle waterschappen. De waterschappen die extra gelden gaan ontvangen, betalen zelf ook mee aan het solidariteitsmechanisme. De 21 waterschappen betalen dus de kosten die de waterschappen aan de grenzen maken. Het verdelingsmechanisme waarmee de 21 waterschappen dat betalen, is mede gebaseerd op de WOZ-waarde.

De voorzitter dankt de heer Bronda en mevrouw Van Willigen voor de bijzondere presentatie en de heldere beantwoording van de vragen.

4. VV-BESLUITVORMINGSNOTA'S

4.1 GR Slibverwerking 2009 - Wijziging gemeenschappelijke regeling

Voorgestelde besluiten:

1. *In te dienen een zienswijze op "Tekstvoorstellen wijziging GR Slibverwerking" en de ontwerp tekst voor het "Besluit tot wijziging van de gemeenschappelijke regeling Openbaar lichaam Slibverwerking 2009";*
2. *Met deze zienswijze voor te stellen de tekst van het voorstel als volgt te wijzigen:*
 - a. *Art. 10a: Zienswijze op besluiten: 1. Indien het Algemeen bestuur daartoe aanleiding ziet, kan het de vertegenwoordigende organen van de deelnemers in de gelegenheid stellen om een zienswijze te geven alvorens een besluit te nemen; 2. Voorafgaand aan het nemen van het besluit waarover de zienswijze gegeven is, stelt het Dagelijks bestuur de vertegenwoordigende organen en het Algemeen bestuur schriftelijk en gemotiveerd in kennis van het oordeel over de zienswijze alsmede van de eventuele conclusies die het daaraan verbindt.*
 - b. *Art. 31a: 1. Het Algemeen bestuur evalueert uiterlijk in het jaar voor de waterschapsverkiezingen de samenwerking en gaat daarbij in elk geval in op het functioneren van het samenwerkingsverband. 2. De resultaten van de evaluatie worden uiterlijk in juni van het jaar voor de waterschapsverkiezingen aangeboden aan de vertegenwoordigende organen van de waterschappen.*

Hoogheemraad Knapp wijst op de bijlage met een aantal artikelen die moeten worden gewijzigd met het oog op de gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen. Daarnaast wordt nog een zienswijze voorgesteld, omdat D&H, in aanvulling op de voorgestelde verplichte wijzigingen, vindt bij een tweetal wijzigingen nog iets anders te moeten doen. Dit punt is dus tweeledig: het gaat om de kritische blik van de VV op de voorgestelde wijzigingen en op de aanscherping daarvan.

De heer Van Oeveren (VVD) dankt D&H voor de beantwoording van de technische vragen. De VVD kan daarmee uit de voeten. Hij merkt alleen op dat in bijlage c het woordje "van" ontbreekt in: *"Evaluatie (artikel 31a nieuw) 2. De resultaten van de evaluatie wordt uiterlijk in januari van het jaar de waterschapsverkiezingen aangeboden aan de vertegenwoordigende organen van de waterschappen."*

De heer De Ridder (PvdA) kan zich heel goed vinden in de zienswijze. Hij wijst wel op het risico dat het voorstel een dode letter wordt, wat volgt uit de beantwoording van de technische vraag van de heer Van Oeveren. Wat zouden de zwaarwegende besluiten kunnen zijn waarover de zienswijze van de deelnemende waterschappen wordt gevraagd? Kunnen hiervoor kaders worden gegeven, in de GR zelf of via afspraken met de vertegenwoordiger in het AB? Over zaken met grote financiële verplichtingen, zoals investeringen die HVC doet, zou de PvdA-fractie graag van tevoren iets kunnen zeggen.

De heer Van den Berg (AWP) sluit zich aan bij de vraag en de opmerkingen van de heer De Ridder. De GR Slibverwerking heeft altijd de aandacht van AWP. Het is nogal een vehikel, met voor- en mogelijk ook nadelen. Hij is blij met de mogelijkheid voor het algemeen bestuur om een zienswijze te geven. Tegelijkertijd vraagt hij wat dit nu betekent. In hoeverre krijgt het AB een machtsmiddel? Er wordt namelijk niet hard gedefinieerd wanneer de GR alsnog echt aan het AB wordt voorgelegd. Hij ontvangt graag een toelichting daarop.

De voorzitter constateert dat er behalve het woordje “van” geen opmerkingen zijn over de tekst van het stuk en dat de wijzigingen meegenomen kunnen worden. Er zijn door het AB wel twee opmerkingen gemaakt waaraan de heer Knapp aandacht gaat besteden, zodat dit onderwerp kan worden afgerond.

Hoogheemraad Knapp zegt dat het woordje “van” zal worden toegevoegd. **Toezegging.** De zorg dat het voorstel geen dode letter wordt, komt ook naar voren uit de wijzigingen die D&H zelf voorstelt op de zienswijze. Zo staat er nu in de tekst dat de evaluatie van de gemeenschappelijke regeling een week voor de verkiezingen richting het AB komt. Dan kunnen er geen aanpassing meer gedaan worden en dan zou het aan het nieuwe bestuur zijn. D&H tracht dat eerder te doen. Er zijn momenten waarop informatie met het algemeen bestuur wordt gedeeld. Dit betreft bijvoorbeeld informatie over grote investeringsbeslissingen of beslissingen met een impact op de omgeving op het gebied van duurzaamheid en circulariteit. Het AB wordt daarvan in kennis gesteld. Er is ook een contactmoment waarop het AB haar zorgen daarover kan delen met D&H. Volgens hoogheemraad Knapp zijn die waarborgen dus voldoende ingebouwd. De vragen van de heer De Ridder heeft hij zichzelf ook gesteld. De heer Van den Berg noemde deze gemeenschappelijke regeling een vehikel, maar deze gemeenschappelijke regeling heeft een meer technisch karakter dan veel andere gemeenschappelijke regelingen. Daarom zegt D&H met deze twee wijzigingen van de wijzigingen toe te kunnen. Er zijn namelijk voldoende contactmomenten om wat er in de GR Slibverwerking gebeurt, te bespreken met het AB. Het AB kan dan richtsnoeren en aanbevelingen meegeven. Hij stelt dat een besluit zwaarwegend is als er grote financiële consequenties zijn of als er een grote impact op de omgeving is. Het AB krijgt voldoende stukken toegezonden om daar kritisch naar te kijken. D&H zal dat ook met het AB evalueren. Dat zal tijdig gebeuren, zodat het AB indien gewenst nog in staat zal zijn om instrumenten aan te wenden. Dat totaalpakket aan instrumenten en contactmomenten aan de ene kant en het technische karakter van deze gemeenschappelijke regeling aan de andere kant, maakt dat naar zijn oordeel voldoende is geborgd dat het voorstel geen dode letter wordt. De twee voorgestelde wijzigingen die D&H indient, vindt hij noodzakelijk.

De voorzitter concludeert dat er twee voorstellen zijn gedaan en dat het woordje “van” wordt toegevoegd. Hij constateert dat dit als hamerstuk kan worden geagendeerd voor de volgende VV.

4.2. Persleiding Hoofddorp - stedelijk gebied

Voorgestelde besluiten:

1. *A. Het besluit van de dijkgraaf in het waterschapsbeleidsteam (WBT) van 12 januari 2024 (zie bijlage 1) om 450 meter Glasvezel Versterkt Kunststof (GVK)-leiding rondom het Waterwolfpad te Hoofddorp te vervangen als krediet aan te merken. En hiervoor:
B. Een uitvoeringskrediet van € 2 mln. te verlenen.*
2. *Versneld te vervangen de persleiding in Hoofddorp stedelijke gebied (het restant) en hiervoor een voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen van € 2 mln.*

Hoogheemraad Knapp geeft een toelichting bij besluitpunt 2. Hij stelt dat er in het AB grote ambities zijn geformuleerd om de achterstanden in de waterketen op orde te brengen. Er is namelijk een lange periode onvoldoende geïnvesteerd om de waterassets op een goede manier in stand te houden. De persleiding in Hoofddorp is een exemplarisch voorbeeld van het effect als je langjarig, structureel, te weinig investeert in de assets. Dan ligt er een leiding in de grond die niet meer doet wat zij moet doen, met alle veiligheidsrisico's van dien. Op 29 juni 2022 is daarom besloten het deel van de persleiding met de meeste breuken en calamiteiten versneld in voorbereiding en uitvoering te brengen. Dat is in de begroting naar voren gehaald. In het stedelijke gedeelte is het lange tijd goed gegaan, maar sinds het najaar van 2023 is dat helaas niet meer het geval. Het college heeft gemeend dat het onverantwoord is om te wachten en heeft dit gedeelte versneld in voorbereiding en uitvoering gebracht. Daarvoor wordt de VV nu een voorbereidingskrediet gevraagd.

Dijkgraaf Van der Sande wijst op zijn bevoegdheid als dijkgraaf bij calamiteiten. Die gaat uit boven wet- en regelgeving, en ook boven het budgetrecht van de VV. Hij maakt geen licht gebruik van die bevoegdheid. In dit geval heeft hij, ook op basis van de adviezen van de ambtelijke organisatie, toch besloten daarvan gebruik te maken. De financiële en technische afwikkeling daarvan ligt nu voor. Dat betreft het verlenen van een krediet hiervoor, zodat het in de loop der jaren kan worden afgeschreven als nuttige investering, in plaats van in dit jaar onder exploitatie. De dijkgraaf vindt het netjes om het verloop tijdens de calamiteit te verduidelijken. Hij werd geconfronteerd met wederom een breuk in dat stukje van de leiding in het betreffende gebied. Dat was in de gebouwde omgeving, bij een fietspad waarvan druk gebruikt wordt gemaakt door fietsers en wandelaars. De

kans was dat er breuken zouden blijven plaatsvinden, in het bijzonder doordat de tijdelijke leiding daar ook onderhevig was aan een bepaalde mate van zwakte. Wachten op de VV-vergadering zou betekenen dat het budgetrecht gevold zou worden, maar ook dat de Europese aanbestedingsregels gevolgd zouden moeten worden. Dan zou de potentieel gevaarlijke situatie anderhalf jaar geduurd hebben. Nu duurt het oplossen alsnog een paar maanden. De dijkgraaf heeft toen deze afweging gemaakt, ook namens de VV, in het kader van de zorg die hij heeft voor de omgeving. Daarom is gebruikgemaakt van de bevoegdheden bij calamiteitensituaties en heeft hij de opdracht gegeven dit stuk per direct en zo snel als mogelijk te vervangen en dit vervolgens een-op-een te gunnen. Hij heeft vooruitgelopen op het budgetrecht van de VV en de nationale en Europese aanbestedingsregels even naast zich neergelegd. Dat mag ook, op grond van zorgplichtartikel 96 van de Waterschapswet en het spoedgedeelte in de Aanbestedingswet, artikel 2.32, lid 1 sub c, zo zegt hij uit het hoofd. Daarnaast is in het stedelijk gebied nog niet alles vervangen. Daarvoor ligt de toekenning van een voorbereidingskrediet voor. Er werd gevraagd of dat en passant kon worden meegenomen, zodat alles in één keer kon. Alles afwegende, ook dat het risico daar minder groot is dan bij het acute gedeelte en dat hij dan voor een minder groot risico de regels aan zijn laars zou lappen, vond hij dat een te grote schoffering van de wet- en regelgeving. Daartoe heeft hij dus niet besloten. Dit betekent dus wel dat er nog een stuk in het stedelijk gebied ligt dat nog steeds kwetsbaar is. Op dat gedeelte is de afgelopen drie jaar niets gebeurd, maar in theorie zou dat ieder moment kunnen gebeuren. De dijkgraaf zegt dus enerzijds vooruit te hebben gelopen op het budgetrecht en op wet- en regelgeving, en dat anderzijds niet gedaan te hebben. Dat betreft een risico-inschatting die hij op basis van het advies van deskundigen en collega-bestuurders heeft gemaakt. Hiervoor wordt bij dezen verantwoording afgelegd.

De heer Klok (ChristenUnie-SGP) spreekt complimenten uit voor de daadkracht van de dijkgraaf. Hij vindt het terecht dat de dijkgraaf dit besluit heeft genomen in het kader van de veiligheid. Zijn fractie kan instemmen met het voorliggende besluit. Hij vraagt of deze leiding zo vaak klappt doordat die oud is, of vanwege andere redenen. Ook vraagt hij of er in dit gebied nog meer leidingen met risico's zijn. Hij heeft begrepen dat er daarvoor binnenkort kredietvoorstellen komen, maar ontvangt daarvan graag nog de bevestiging.

De heer Van den Berg (AWP) noemt dat er drie besluitpunten voorliggen in plaats van twee. Ten eerste is er de inhoudelijke vraag of er iets vervangen moet worden. Dat is ook wat hem betreft duidelijk. Daarvoor geeft hij inhoudelijke steun. Zijn fractie vraagt zich wel af: waarom nu wel, en wat was de trigger om het stuk van 2 kilometer nu opeens wel te vervangen? Een ander punt is dat dit toch niet uit de lucht kwam vallen. De eerste melding die hij als commissielid kreeg, in 2015, betrof ook dit bewuste stuk. In de afgelopen tien jaar was dit het vaakst voorkomende incident. Hij vraagt zich af waarom, ook door de VV, voor dit stuk persleiding niet eerder een beslissing is genomen. Dit betreft dus inzicht in het assetmanagement. Zijn laatste punt betreft het grijze gebied tussen het mandaat van de dijkgraaf en de ultieme bevoegdheid van de VV. Nu krijgt de VV netjes een voorstel, maar dat is wel enigszins met het mes op de keel. Het bedrag zal besteed worden, ofwel via het krediet ofwel via de exploitatie, onder verantwoordelijkheid van de VV. De heer Van den Berg vraagt hoe de dijkgraaf denkt over het volgende. Dit betreft een ultiem besluit, terwijl u ook heeft geluisterd naar de ambtelijke organisatie en het niet om klein bier gaat. Dit vroeg inderdaad om daadkracht, maar hoe gaat men in dit soort situaties met elkaar mee om? Kan de VV daarbij niet gehoord worden? Er zijn tegenwoordig digitale vergadermethodes. Hij ontvangt graag een reflectie.

De voorzitter schorst de vergadering voor tien minuten, in verband met een technisch probleem.

De voorzitter heropent de vergadering.

De heer Krantz (Natuurterreinen) heeft nog een toevoeging aan de vragen van de heer Van den Berg. Hij vraagt waarom er is gekozen voor het vrijmaken van het volledige krediet. Waarom is er bijvoorbeeld niet gekozen voor een voorbereidingskrediet? Het project zou dan wel in gang gezet kunnen worden, terwijl de VV alsnog had kunnen besluiten het volledige krediet voor de vervanging van de pijpleiding vrij te maken. Mijn andere vraag betreft assetmanagement. In het verleden is ook een stuk van de persleiding vervangen. Waarop is gebaseerd dat het overige deel van de persleiding, waarmee we nu nog niet aan de slag gaan, niet binnenkort kapot gaat?

De heer De Mooij (CDA) ziet dat de calamiteitenorganisatie goed heeft gefunctioneerd en correct heeft geacteerd. Het CDA is wel bezorgd over de risico's die in het voorliggende stuk worden beschreven en is benieuwd wat de hoogheemraad gaat doen om de risico's te minimaliseren tijdens de reparatie. Hij vraagt ook

of er op andere plekken van deze persleiding nog risico's zijn en of extra monitoring nodig is. Hij voegt hieraan toe dat het CDA zal instemmen met de voorliggende kredietaanvraag.

Mevrouw Baerveldt (Water Natuurlijk) dacht voordat zij de betreffende stukken kreeg: wat gebeurt hier nou. Inmiddels is voor haar duidelijk dat de dijkgraaf goed begrepen heeft dat de VV daarover gaat. Zij vindt de uitleg plausibel, al was al jaren bekend dat dit een zwakke plek was. Ook de VV had op dit punt wellicht eerder aan de bel moeten trekken. Zij vraagt of er meer zwakke plekken zoals deze zijn, waarvoor de verzekering niet meer gaat uitbetalen omdat er al zo vaak breuken zijn geweest. Dit vraagt zij in aanvulling op de vragen van het CDA en AWP.

De heer De Ridder (PvdA) begrijpt de analyse en de mondelinge toelichting van de dijkgraaf. Hij vindt het nuttig om te realiseren dat dit een uitzondering is. Hij is wel blij dat een uitzondering mogelijk is en dat er dan daadkrachtig wordt opgetreden. Hij onderstreept dat verder nagedacht moet worden over de grenzen hiervan, zoals genoemd door de heer Van den Berg. Hij hoort graag een nadere reflectie op dit punt. De PvdA-fractie ondersteunt wat er is gebeurd. Ook over de financiën heeft hij een nog een vraag. Bij de eerdere besluitvorming was al een voorbereidingskrediet van 1 miljoen euro gevraagd, bij een inschatting van de uitvoering voor het hele project van 18 miljoen. Hij vraagt of dit juist is en zo ja, waarom er nu een extra voorbereidingskrediet van 2 miljoen wordt gevraagd. Komt deze 2 miljoen in mindering op de ingeschatte 18 miljoen? Betekent het feit dat er nu vooruitgelopen wordt op het project, extra kosten?

De heer Van Oeveren (VVD) begrijpt volledig dat er bij een calamiteit als deze moet worden gedaan wat de dijkgraaf en de calamiteitenorganisatie hebben gedaan. Het zou onverantwoord zijn geweest de boel de boel te laten, zoals de bijgevoegde foto's ook tonen. Hij is ook content met de verantwoording met betrekking tot het krediet. De VVD-fractie zal hiermee instemmen. Hij vindt het belangrijk om met elkaar stil te staan bij het feit dat de volksvertegenwoordiging het hoogste orgaan is en het recht heeft om dit soort kredieten achteraf goed te keuren. Bij echte calamiteiten is echter de calamiteitenorganisatie van belang, en hij als volksvertegenwoordiger allerminst. Hij dankt de calamiteitenorganisatie voor het handelen.

Mevrouw Van der Burg (BBB) ondersteunt de voorgestelde versnelling en de kredietaanvraag. De veiligheidsrisico's waren hier duidelijk, ook vanwege de nabije CO₂-leiding. Zij uit haar zorgen over de achterstanden in het assetmanagement. Zij vindt de daadkracht waarmee nu wordt ingegrepen positief. Zij sluit zich aan bij de vragen van de heer Krantz en de heer De Mooij over andere stukken in de leiding. Zij dankt D&H voor de beantwoording van de technische vragen over dit onderwerp.

De heer Van Strien (50PLUS) is blij dat de situatie aan het oplossen is, en kijkt tegelijkertijd iets breder. Hij vraagt of dergelijke persleidingen ook op het areaal van luchthaven Schiphol liggen en of er een scenario is voor calamiteiten aldaar.

De voorzitter stelt vast dat er op twee punten een voorgesteld besluit ligt en dat de VV daarmee akkoord gaat. Hij meldt dat de aanvullende vragen nog worden toegelicht.

Hoogheemraad Knapp vraagt of de heer Van Strien zijn vraag schriftelijk zou willen stellen, aangezien de exacte locatie van alle leidingen niet tot de parate kennis van de hoogheemraad behoort. Hij komt terug op de vraag van de heer Klok over de reden van de breuk. Dit betreft de levensduur van de leiding en het niet voldoen van het materiaal. Wegens dit samenspel aan redenen zijn de leidingen nu aan vervanging toe. Hij komt vervolgens op de vraag: waarom nu wel? Hoe kon dit toch gebeuren, ondanks het assetmanagement? Er is structureel te weinig geïnvesteerd om de assets op peil te houden. In den brede worden er dan risico's gelopen. Het is lange tijd goed gegaan. Er is in de VV eerder besloten om niet te vervangen, maar om te kiezen voor beheersmaatregelen. Vervolgens zijn in het landelijk gebied te veel calamiteiten en persleidingbreuken geconstateerd. In juni 2022 is besloten het eerste deel, in het agrarische gebied, in financiële en in praktische zin naar voren te halen. Hiervoor is door de VV besloten tot het verlenen van voorbereidingskrediet om die leidingen te vervangen. Op een gegeven moment is er door de VV ook aanvullend voorbereidingskrediet verleend, door in een bouwteamovereenkomst te gaan werken. Daarmee werden veel kosten naar de voorbereidende sfeer gehaald, en zou er uiteindelijk in de uitvoerende sfeer minder worden uitgegeven, ten behoeve van de efficiëntie. Het stedelijk deel resteerde toen nog. Vanaf het najaar van 2023 nam ook daar het aantal breuken en calamiteiten toe. Hoogheemraad Knapp stelt dat hij als enige in zekere zin aan het budgetrecht van de VV heeft getornd, door te zeggen dat het college het overige deel, wat dus niet het

calamiteitendeel in het stedelijk gebied is, ook versnel in voorbereiding en uitvoering gebracht moet worden. Vooruitlopend op het door de VV te verlenen voorbereidingskrediet, is dat in gang gezet door D&H. Hij was van mening dat dit deel zo snel mogelijk vervangen moest worden. Het deel dat het Waterwolfpad betreft wordt nu versneld gedaan, en het andere deel gewoon in een bouwteamconstructie. Dat is nu in voorbereiding en komt later in uitvoering. Dat gebeurt sneller dan oorspronkelijk was bedacht. Er blijft dan nog steeds een risico bestaan. De hoogheemraad komt terug op de vraag van de heer De Mooij over de beheersmaatregelen. Er is in de stukken is te lezen welke capaciteit van de leidingen je gebruikt en wat de risicomomenten zijn qua druk en fluctuatie. De beheersmaatregelen zitten dus met name op de fluctuatie en de gebruikte capaciteit. Mevrouw Baerveldt vroeg of het nog andere plekken betrof. Dat is niet het geval. Deze mate is uitzonderlijk. Vanwege de calamiteiten is er eerst gekozen voor het agrarische deel, maar nu versneld voor het stedelijk gebied. Hij antwoordt aan de heer De Ridder dat er een voorbereidingskrediet was voor het agrarische deel, en toen een aanvullend krediet. Dit betreft nu het voorbereidingskrediet voor het stedelijke gebied. Hij hoopt dat de VV dat wil verlenen.

Dijkgraaf Van der Sande benadrukt dat hetgeen hij over besloten heeft een tracé van 450 meter betreft. Hij nuanceert dat het budgetrecht van de VV licht geschoffeed is. Bottomline is dit namelijk het beslisrecht van de dijkgraaf bij calamiteiten, op basis van wet- en regelgeving en het calamiteitenreglement van de VV. Daarom staat in het voorliggende besluit van het college niet of de VV akkoord gaat met de reeds gedane uitgave, maar of de VV daar een krediet van maakt en deze kosten dus afschrijft. In bijlage 1 is de gelaagdheid van de beslissing terug te vinden. Theoretisch zou ten tijde van de calamiteit de VV bijeen geroepen kunnen worden voor een spoedoverleg. Dat had dan een fysiek overleg moeten zijn, want digitale besluitvorming is tenietgedaan. Eerlijkheidshalve is de vraag wat de VV daarmee wint. Als de VV het niet had gewild, had de dijkgraaf namelijk nog steeds kunnen besluiten dit te doen. Dat zou hij ook gedaan hebben. Waar de VV niet over had kunnen besluiten en de dijkgraaf of zijn plaatsvervanger bij een calamiteit wel, is afwijken van de Europese aanbestedingsregels. Dat doet de dijkgraaf echter niet licht en om deze reden is besloten om niet verder te gaan met de vervanging van de leiding dan de 450 meter. Hierbij is de dijkgraaf geadviseerd door hoogheemraad De Vries. Hoogheemraad Knapp heeft digitaal nog even aangehaakt. Dit was geen advies van de ambtelijke organisatie, maar is wel over gesproken. Zijns inziens was er geen andere keuze dan dit besluit nemen voor het druk gebruikte gebied. Helaas duurt het nu nog steeds enkele maanden voordat het probleem helemaal is opgelost. De dijkgraaf zou niet adviseren in een dergelijk geval de VV bijeen te roepen. De VV kan ook niet afwijken van de Europese aanbestedingsregels. Hij onderstreept dat het besluit noodzakelijk was en niet kon wachten. Het klopt dat het totaal duurder kan uitvallen door het genomen besluit, aangezien de aanbesteding niet open was, maar een-op-een.

Hoogheemraad Knapp komt terug op de vraag van de heer De Ridder over de 1 miljoen en de 18 miljoen. Het project is opgeknipt in twee deelprojecten, om de versnelling voor het deel in het agrarische gebied versneld te kunnen doen. Zijn inschatting is niet dat dit een effect heeft op de totaalsom. Wellicht hebben de prijsstijgingen van de afgelopen jaren nog wel een effect hierop.

Tweede termijn.

De heer Van den Berg (AWP) neemt de woorden “grijs gebied” terug. Hij erkent dat de dijkgraaf netjes binnen de geldende wet- en regelgeving en binnen zijn mandaat gehandeld heeft en dankt de dijkgraaf daarvoor. Hij stelt dat de dijkgraaf voor Rijnland ook kosten kan hebben bespaard door dit besluit te nemen, met het oog op verslechtering van de calamiteit en aansprakelijkheid. Dat had tot een veelvoud van het bedrag in het voorliggende besluit kunnen leiden. Hij vraagt nog om een toelichting op de woorden “zo spoedig mogelijk vervangen”. Wat gaat de dijkgraaf eraan doen om dit zo spoedig mogelijk te doen? Zolang deze situatie voortduurt, zijn er meerkosten. Het project wordt nu een-op-een gegund. Wat gaat de dijkgraaf eraan doen om dit daadwerkelijk zo spoedig mogelijk gerealiseerd te krijgen?

De heer De Mooij (CDA) vraagt nogmaals wat Rijnland gaat doen voor het stuk dat nu tijdelijk gerepareerd is en eventuele calamiteiten daar. En wat gaat Rijnland doen op het stuk dat niet met spoed wordt vervangen? Hoe gaat Rijnland daar monitoren?

Mevrouw Baerveldt (Water Natuurlijk) merkt op dat er geen bericht is gegaan richting de VV ten tijde van de calamiteit, of zij moet het gemist hebben. Zij had de uitleg van vandaag graag eerder gekregen.

Hoogheemraad Knapp antwoordt dat er beheersmaatregelen getroffen zijn voor het deel waarover nu niet door de dijkgraaf is besloten. Hij erkent dat er in het agrarisch gebied nog steeds het risico op een breuk is. Het is heel complex om dat te mitigeren anders dan met de beschreven beheersmaatregelen.

Dijkgraaf Van der Sande zet het verloop van het besluit uiteen in reactie op mevrouw Baerveldt. Hij heeft het besluit op vrijdag eind van de middag genomen. Op maandag is er eind van de ochtend een bericht uitgegaan naar onder andere de VV. Dit was een summier bericht om spoedig over de calamiteit te kunnen berichten. Er is even de tijd genomen voor de uitgebreide toelichting in een uitgebreide memo. Hij erkent dat het eerste bericht kort was.

Mevrouw Baerveldt (Water Natuurlijk) zegt dat zij het korte bericht niet heeft gemist, maar de uitgebreidere uitleg wel.

Dijkgraaf Van der Sande vertelt dat de memo met de uitgebreide uitleg anderhalve week na de calamiteit verzonden is aan de VV. Hij wijst erop dat er altijd de mogelijkheid is om contact op te nemen met de betreffende communicatiemedewerker als er vragen zijn naar aanleiding van een bericht. "Zo spoedig mogelijk" betekent naar verwachting binnen een halfjaar, doordat het besluit op die vrijdagmiddag genomen is. Anders had het anderhalf jaar geduurd. Sneller is niet mogelijk, aangezien aannemers ook te maken hebben met het bestellen van materialen en het maken van planningen.

De voorzitter concludeert dat het voorstel als hamerstuk naar de VV kan worden geleid.

5. VV-OPINIEVORMINGSNOTA'S

5.1 BOB Rijnland Circulair en Klimaatneutraal

Voorgesteld besluit:

1. *De VV geeft richting aan het afwegingskader Rijnland Circulair en Klimaatneutraal; Met de volgende door het college voorgestelde criteria;*
 1. *Impact;*
 2. *Kosteneffectiviteit;*
 3. *Technische volwassenheid;*
 4. *Preventie;*
 5. *Risico's op kerntaken.*
- Of*
- Met aanvullende of gewijzigde criteria ten opzichte van het collegevoorstel.*

De heer Van den Berg (AWP) vraagt aan de VV hoe om te gaan met dit BOB-stuk. Door ziekte heeft hij helaas niet zelf bij de beeldvormende sessie kunnen zijn, maar hij heeft die wel besproken met zijn fractie. De beeldvorming zou volgens zijn fractie iets breder kunnen zijn. Specifiek over de onderwerpen uit dit stuk zegt hij het volgende. Zijn fractie is de mening toegedaan dat eerdere uitspraken op hoofdlijnen van de VV over dit onderwerp vaak worden afgezwakt. Hij vraagt de hoogheemraad hoe dat zich verhoudt tot het behalen van de doelstellingen op internationaal en nationaal niveau. De doelstellingen van de VV voor CO₂-besparing en circulariteit waren een aantal jaar geleden sterker en duidelijker dan nu.

De heer Krantz (Natuurterreinen) zegt de voorgestelde keuzes wat betreft de methodes te kunnen volgen. Tegelijkertijd vindt hij lastig te volgen waarom precies hiervoor is gekozen. Hij mist dus de effectiviteit voor het totaal. In de beeldvormende vergadering werd gezegd dat met name beton heel veel energie kost en CO₂-uitstoot. Er zou als eerste gekeken moeten worden naar de grote uitstoot. In het stuk staat dat lachgas voorkomen tien keer zoveel effect heeft dan alle andere maatregelen voor CO₂-reductie. Hij vindt niet te volgen hoe het stuk is opgebouwd en hoe de keuzes tot stand zijn gekomen. Het verbaast hem dat medicijnresten verwijderen in het stuk voorkomt, terwijl daarover al besluiten genomen zijn.

De heer De Mooij (CDA) noemt dat in het hoofddocument de definitie voor Rijnland Circulair en Klimaatneutraal staat omschreven. Die luidt: "Een circulair Rijnland levert een positieve bijdrage aan het milieu en de kringlopen van water, grondstoffen en energie te sluiten." Hij merkt op dat die zin niet helemaal loopt en stelt voor om die te vervangen door: "Een circulair Rijnland levert een positieve bijdrage aan het milieu. Door het sluiten van de kringlopen van water, grondstoffen en energie, blijft de waarde behouden."

Mevrouw Mols (Partij voor de Dieren) bedankt D&H voor de beantwoording van haar vele vragen. Zij geeft haar complimenten voor de uitgebreide en duidelijk onderbouwde aanpak van Rijnland Circular. Zij is blij dat dit belangrijke onderwerp systematisch wordt opgepakt. Zij vraagt nog of zij achterliggende rapporten over de value cases daadwerkelijk kan ontvangen. Eén van de vijf genoemde criteria is het Technology Readiness Level. Bestaat daarmee niet het risico dat veelbelovende technologieën worden uitgesloten en dat de landelijke transitie naar een circulaire economie wordt vertraagd? Het is fijn als grote partijen als Rijnland ook nieuwere technologieën een kans geven. Zouden veelbelovende toepassingen die al gebruikt worden, als Verdygo en assetmanagement, met gebruik van artificial intelligence passen binnen het nu vast te stellen beleid? In de beantwoording werd aangegeven dat Rijnland in beperkte mate dierlijke producten gebruikt in de assets. Zo weinig mogelijk dierlijke producten gebruiken zou als criterium kunnen worden meegenomen. Mevrouw Mols is van mening dat het gebruik van dierlijke producten indien mogelijk zou moeten worden vermeden. Zou de hoogheemraad willen overwegen dit als indicator mee te nemen? Zij wil ook weten hoe andere partijen hiertegen aankijken. Verder heeft zij begrepen dat er in het actieplan meer informatie komt over de weging van criteria ten opzichte van elkaar. Hoe wordt deze weging bepaald? Daarnaast wil zij weten of er ruimte is voor meer value cases, of dat er daartoe plannen zijn, bijvoorbeeld voor onderwerpen die Rijnland niet direct zelf uitvoert maar waarop Rijnland wel significante invloed kan uitoefenen met beleid of verdergaande samenwerking met ketenpartners en bedrijven. In de beantwoording wordt verder aangegeven dat de totale impact van Rijnland op verschillende duurzaamheidsindicatoren en de progressie in het behalen van de circulariteitsdoelen inzichtelijk gemaakt kunnen worden als onderdeel van de effectmonitor. Kan de hoogheemraad toezeggen dat deze twee aspecten daadwerkelijk zullen worden meegenomen in de effectmonitor?

De heer Klok (ChristenUnie-SGP) verlaat de zaal.

Mevrouw Baerveldt (Water Natuurlijk) vindt het voorliggende stuk een goed stuk. Zij heeft ook vanuit huis de beeldvormende sessie gevolgd. Ze reageert op de inbreng van de heer Van den Berg door te stellen dat de VV hiermee niet aan het begin stond. Desalniettemin heeft zij de discussie als interessant ervaren. Zij vindt dat het gedeelte modulair goed in het stuk is verwerkt, waarvoor Water Natuurlijk zich ook hard gemaakt heeft. Medicijnresten verwijderen scoort hier lager, maar in een ander veld weer heel hoog. Ze heeft er naar aanleiding van de uitleg van hoogheemraad Knapp vertrouwen in dat dit goed wordt opgepakt. Overeind blijft dat Rijnland straks gewoon aan de slag zal moeten en de monitoring goed zal moeten inrichten. Ze begrijpt dat de monitoringscommissie onder leiding van hoogheemraad De Vries goed bezig is. Ze denkt dat bij de monitoring de vrijheid moet bestaan om doelen zo nodig bij te stellen. Dat geldt natuurlijk ook voor de inzet van nieuwere technologieën. Er moet niet heel dogmatisch met deze materie worden omgegaan.

De heer De Ridder (PvdA) kan zich indenken wat de heer Krantz over de notitie zei, ook al vond hij die zelf leuk en boeiend om te lezen. Hij heeft voor zichzelf geordend dat het doel van de notitie primair de vraag betreft of de criteria bruikbaar zijn. Daarbij gaat het niet inhoudelijk over de genoemde casussen. Hij heeft vier punten. De eerste betreft het doel. Hij heeft de indruk dat de nota “we doen wat kan” uitstraalt in plaats van “we doen wat moet”. De rol van de impact is hierbij een van de criteria, terwijl je je zou kunnen voorstellen dat de impact een aparte status zou hebben aangezien dat het doel is. Hoe belangrijk vindt de hoogheemraad in dit geval het sturen op de expliciet geformuleerde doelen? Krijgt het doel een ander soort status dan de rest van de criteria in het afwegingskader dat wordt beloofd in antwoord op de technische vragen? Zijn tweede vraag haakt in op de technische vraag van mevrouw Mols over de risico's die samenhangen met het gebruik van aanpakken die technologisch nog niet zijn uitontwikkeld. Hij kan zich voorstellen dat er voorzichtiger wordt omgaan met het besteden van belastinggeld aan zaken waarvan het de vraag is of ze gaan werken. Hoe kunnen wij prikkelen dat er innovatie plaatsvindt, ook in samenwerking met de andere waterschappen? Misschien kan de overheid met haar enorme marktpositie op het gebied van infrastructurele werken de druk op de markt opvoeren om met innovaties te komen. Verder vraagt hij zich af of de hoogheemraad het gevoel heeft een duidelijk punt te hebben gezet wat betreft de indicatoren en de criteria. Het valt hem op dat de losmaakbaarheidsindex niet bij de analyse van de cases werd gebruikt. Zo ging het bij modulair bouwen in de tabel primair om de MKI. Zijn vierde opmerking over de criteria is of het niet eenvoudiger zou kunnen door onderscheid te maken tussen doel, kosten en risico's. De impact zit natuurlijk in het doel. De doelmatigheid en kosteneffectiviteit zit in de kosten. Hij kan zich heel goed voorstellen dat dat op die manier wordt geoperationaliseerd. De risico's komen echter van vele kanten. Kan er een eenvoudiger en overzichtelijker schema gemaakt worden voor de afweging?

De heer Van Oeveren (VVD) vond de beeldvormende bijeenkomst interessant. Hij stelt dat deze notitie een mooi uitvloeisel is van een belangrijke afspraak in het coalitieakkoord. Hij kan uit de voeten met het voorgestelde. Hij blijft er echter op hameren dat de gevaarlijkste zin in deze wereld is dat iets technisch mogelijk is. Hij ondersteunt volledig de keuze voor een TRL dat in ieder geval zorgt dat het voorstel op korte termijn uitvoerbaar is.

De heer Van der Wijk (BBB) vindt het een goed leesbaar stuk. Hij heeft een vraag over het naar voren halen van fossielvrij werken. Hij pleit voor voorzichtigheid bij het tempo van de circulariteit, om de regionale aannemers de tijd te geven om mee te groeien met de circulariteit. Dan kunnen zij hun werk blijven uitvoeren. Er zijn aanbestedingsregels, maar de eigen aannemers moeten niet vergeten worden aangezien zij ook paraat staan bij calamiteiten. Verder prefereert hij de term “beschermingsmiddelen” boven “landbouwgif”. Het woord gif draagt namelijk bij aan onterechte negatieve framing.

De heer Van den Berg (AWP) kan de mening van mevrouw Baerveldt over de beeldvormende sessie dragen. Zijn punt blijft dat hij het graag verder zou hebben over de wijze waarop de beeldvormingssessie wordt ingevuld. In reactie op de vraag van hoogheemraad Knapp noemt hij het tussendoel van 49% CO₂-reductie. Hij vraagt zich af ten opzichte van wat dit doel gesteld is. Eerder heeft de VV gesproken aan de klimaatdoelstellingen zoals geformuleerd in Parijs. De VV wilde zich daaraan committeren, maar dat zou een reductie van 55% betekenen.

Hoogheemraad Knapp begint met de opmerking van BBB. Het nu voorgestelde framework wil D&H ook loslaten op de verschillende value cases. Wellicht lopen zij daarop inhoudelijk te veel vooruit. Hij is van mening dat die zorg dus terecht is. In juni is pas de tweede B van BOB: besluitvorming. De heer Van den Berg sprak over de beeldvormende fase en de doelen. De vastgestelde doelen zijn een-op-een overgenomen in de nu voorliggende opinienota. Dit moet gecheckt worden, en eventuele inconsistentie rechtgetrokken. **Toezegging.** Mevrouw Baerveldt zei al dat dit niet nieuw is. In de vorige coalitieperiode zijn in twee tranches de vijftien value cases uitgewerkt. Het is van belang dat eventuele bezwaren bij de O van Opiniëvormend worden meegegeven. De heer Krantz sprak over de onderbouwing van die keuzes. De hoogheemraad heeft geprobeerd dit systematisch te doen. Er leven verschillende beelden. Er is getracht de richtsnoeren zoals meegegeven in het coalitieakkoord te vertalen naar een werkbaar afwegingskader. Dat is de eerste aanzet voor het inzetten van de beschikbare middelen voor circulariteit en klimaatneutraliteit. Voor de medicijnrestenverwijdering wordt er nu een voorzet gedaan wat betreft het afwegingscriterium voor de middelen die beschikbaar zijn voor circulariteit. Investeren in een medicijnrestenverwijdering is een apart traject waarvoor andere gelden geoormerkt zijn. Dat traject heeft ook een minder positieve milieu-impact op het gebied van circulariteit en energie. Dit is eerder uitgewerkt als value case, met uiteindelijk een apart besluitvormingstraject. De hoogheemraad vindt de tekstuele opmerking van de heer De Mooij prima. Hij voegt toe dat de doelen en definities een-op-een zijn overgenomen met wat eerder is overeengekomen. Dat wil hij inhoudelijk graag zo laten. Mevrouw Mols vroeg naar de achterliggende rapporten. Die zijn op verzoek beschikbaar en kunnen worden opgevraagd bij de bestuursondersteuning. Mevrouw Mols en de heer De Ridder vroegen naar het Technology Readiness Level. De hoogheemraad pakt die vragen op. Mevrouw Mols vroeg naar de mogelijkheden wat betreft waterbesparing. Het afwegingskader is nu opgesteld om zo impactvol en zo goed mogelijk de middelen uit te geven. Dat neemt niet weg dat je blijft inzetten op het gebied van innovaties. Dat geldt ook voor preventie, lobbyen en ketenaanpak. Binnenkort komt D&H met een presentatie over medicijnrestenverwijdering. Dat staat los van een afwegingskader dat aan de basis ligt. Dat vindt daarin nog een plek. Dierlijke producten acht hij niet van voldoende gewicht om een plek te krijgen zoals de vijf andere elementen, al is het een belangrijk onderwerp in het debat. De Ridder noemde impact als criterium. De doelen zijn een-op-een overgenomen uit andere nota's. Het doel is dat we die halen en de weg daarnaartoe moet zo kosteneffectief en zo goed mogelijk zijn. Deze vijf afwegingscriteria zijn daarin belangrijke gezichtspunten. Het lijkt hem goed om de doelen in het oog te houden terwijl je de beschikbare middelen zo effectief mogelijk inzet. Mocht de heer De Ridder andere criteria willen voorstellen of criteria willen schrappen, dan kan hij dat aangeven.

De heer De Ridder (PvdA) stelt dat als je de doelen serieus neemt, je moet nadenken over een traject richting die data. Hij vraagt of er zo'n soort idee is. Is te communiceren hoe expliciet dat is en hoe past dat bij wat er de komende jaren gaat gebeuren?

Hoogheemraad Knapp legt uit dat dit de eerste bestuursperiode is waarin er middelen beschikbaar zijn voor investeringen in een circulair en klimaatneutraal waterschap. In de vorige periode waren er alleen enkele tonnen voor onderzoeken met als eindproduct de value cases. Hij vindt het van belang dat er goed

gerapporteerd wordt. Dan wordt duidelijk of de doelen dichterbij komen. Of moeten er nog financiële beslissingen genomen worden? Dat is een ander type discussie. Nu ligt de vraag voor hoe je de middelen zo effectief mogelijk uitgeeft: moet erbij of gaat het de goede kant op? Dat blijkt uit de monitoring. De volgende stap is om hier in juni financiële beslissingen aan op te hangen, die een effect gaan sorteren op weg naar een circulair en klimaatneutraal waterschap. Dit staat los van de vraag of de criteria goed zijn. De vraag is hier of je voldoende doet om je doelen te halen. Je moet het debat blijven voeren over de vragen of je op de goede weg bent om je doel te halen en of je de beschikbare middelen op een zo goed mogelijke manier uitgeeft. Zowel mevrouw Mols als de heer De Ridder vroegen naar het Technology Readiness Level. Dat ligt in het verlengde van die discussie: hoe beter het gereedheidsniveau, hoe beter je op weg bent je doel te behalen. Aan de andere kant moet je ook goede ontwikkelingen en transities mogelijk maken. Dit zal zijn weg moeten vinden als je de investeringsbeslissingen eraan hangt en met elkaar concludeert of er alleen meters gemaakt worden en of dat ook innovaties aangejaagd worden. Het is sowieso van belang om dit breder te bekijken dan binnen het afwegingskader voor circulair. Hij is van mening dat het elkaar niet hoeft uit te sluiten. Het is van belang om met elkaar manieren te vinden voor het vervolgtraject. Het is goed om dit te laten meewegen in de vraag hoe je je geld uitgeeft voor circulair. Het gereedheidsniveau moet goed genoeg zijn. Innovaties betreffen een ander debat om met elkaar te voeren.

Tweede termijn.

De voorzitter vat samen dat er vier zaken spelen: effectiviteit, doel en doelstellingen, technologie, monitoring en goede criteria. In de tweede termijn zal worden gereflecteerd op de gegeven antwoorden en op de vraag of het besluit als hamerstuk naar de VV kan worden geleid. Als dat laatste niet het geval is, welke richting kan er gegeven worden voor verdere bespreking?

De heer Van den Berg (AWP) noemt de gegeven antwoorden prima. Hij hoort ook een invitatie om samen te kijken naar de afgesproken doelstellingen, omissies en verschillen. Hij wijst erop dat het woord “energieneutraliteit” niet is genoemd, terwijl er op 18 november 2022 is besloten dat Rijnland in 2025 energieneutraal is. CO₂-reductie en andere zaken hangen hier wel mee samen. Voor dit moment wenst AWP het voorstel aan te houden zodat punten als deze kunnen worden gecontroleerd. Hij probeert voor de volgende VV hierover helderheid te scheppen.

De heer Krantz (Natuurterreinen) vraagt naar de reden achter de gekozen criteria en de gekozen value cases, in aanvulling op de vraag van de heer De Ridder. Hij had verwacht te horen wat er boven deze criteria zit, zoals wat de grootste uitstootbronnen zijn. Kunnen die worden weggenomen en wat is het meest effectief? Hij ziet dit document als weging bij het maken van nieuwe investeringen en niet als manier om te komen tot een klimaatneutraal Rijnland.

De heer De Mooij (CDA) zal na de vergadering langslopen bij hoogheemraad Knapp voor de tekstuele aanpassing. Zijn doel is zeker niet de definities te wijzigen.

Mevrouw Mols (PvdD) vindt het de overweging wat betreft het Technology Readiness Level prima. Zij memoreert aan de heer Van Oeveren die zei dat iets wat technisch mogelijk is, soms toch niet zo’n goed idee. Zij stelt dat als je impact meeweegt, dat echter geen issue is. Zij begrijpt van de hoogheemraad dat er op dit moment weinig dierlijke producten worden gebruikt en dat dit complex is om als criterium toe te voegen. Als dit niet vaak een issue is, lijkt dat haar juist weinig complex. Ze is benieuwd naar de mening van de andere VV-leden op dit punt. Als een van twee verder gelijke opties dierlijke producten betreft, zou dit toch een factor kunnen zijn. Vanwege dit punt ziet zij het voorstel graag als bespreekpunt.

De heer Van Oeveren (VVD) maakt een punt van orde. De voorliggende nota kent geen beslispunten. Het college komt in juli met een voorstel om over te beslissen.

Hoogheemraad Knapp vraagt de VV wel om te besluiten over de criteria en het afwegingskader, al volgen er niet direct investeringsbeslissingen.

De heer Van Oeveren (VVD) zegt dit niet als voorstel te hebben gezien.

Mevrouw Mols (PvdD) zegt in reactie op de vraag van de heer Van Oeveren dat in de stukken staat dat deze of andere criteria kunnen worden besproken. Verder is zij van mening dat een pesticide geen gewasbeschermingsmiddel is, zo zegt zij in reactie op de heer Van der Wijk. Zo'n middel doodt namelijk ook vaak gewassen. Zij stelt voor het woord "pesticide" te hanteren.

Mevrouw Baerveldt (Water Natuurlijk) vindt het een goede nota en roept op hier vooral mee door te gaan. De voorgestelde keuzes en criteria hebben de instemming van Water Natuurlijk, zeker wat betreft de denkwijze binnen het college aangaande innovatie. Zij denkt dat er op dat punt een goed evenwicht te vinden is. Zij stelt voor om niet aan te houden en om wel door te gaan, terwijl steeds kritisch wordt gekeken of Rijnland op de goede route zit. Zij weet niet zo goed wat mevrouw Mols bedoelt met de dierlijke producten. Als die weinig voorkomen, zou dat wat mevrouw Baerveldt betreft geen apart criterium hoeven te zijn. Zij is van mening dat de VV op de hoofdlijnen moet blijven zitten.

De heer De Ridder (PvdA) is tevreden met de uitgebreide beantwoording. Hij gaat in het kader van zaken eenvoudig maken wel in op de verschillende typen financiële risico's. Naast technologie die nog niet voldoende bruikbaar is, spelen er andere risico's. Hij noemt in dit licht preventie. Ook kunnen opties heel erg kosteneffectief zijn, maar wel een enorme onzekerheidsmarge met zich meebrengen. Wellicht zou je dieronvriendelijkheid als risico kunnen noemen, maar er zijn meerdere zaken relevant. Hij is verder met de heer Van Oeveren en de heer Krantz eens dat de status van het stuk wat lastig is. Hij vraagt concreet hoe de hoogheemraad denkt over de criteria. Hij begrijpt uit de beantwoording van de technische vragen dat er nog een ander stuk komt over het afwegingskader. In die zin gaat het nu alleen over de criteria als hulpmiddel voor het afwegingskader. Wat betreft de behandeling in de VV vindt hij het goed om aan dit stuk nog even aandacht te besteden. De centrale vraag hierbij is de bruikbaarheid van de criteria.

Hoogheemraad Knapp antwoordt in de richting van de heer Van den Berg dat aanhouden ook niet zijn lijn zou zijn. Hij is van mening dat die samenhang losstaat van de discussie welke criteria je meegeeft voor het afwegingskader. Net is weer de revue gepasseerd dat medicijnresten een ander traject is, maar dat het elkaar wel raakt. Investerings op dat punt hebben wel effect op hoe snel je een circulair Rijnland bereikt. Hij stelt dat de heer De Ridder goed formuleert dat de VV nu een commitment wordt gevraagd wat betreft de criteria die in het afwegingskader een plek moeten krijgen. Bij de B van Besluitvorming komt dat in juni vervolgens terug. De heer Krantz vraagt: waarom deze value cases? De hoogheemraad benadrukt dat uit de impactanalyse deze vijftien value cases naar voren zijn gekomen als de belangrijkste richtingen voor een klimaatneutraal waterschap. De exercitie die de heer Krantz noemt, is dus uitgevoerd. Nu moet er geld worden uitgegeven om die doelen te halen. Het college wil dat op een zo goed mogelijke manier doen, systematisch met een afwegingskader. Het college doet bij dezen een aanzet voor de criteria die aan de VV worden gevraagd. Die vloeien voort uit de belangrijkste afspraken uit het coalitieakkoord. Er wordt hierbij gekeken naar andere waterschappen en naar impact. De mate van gereedheid van de technologie is hierbij van belang. Lock-ins moeten worden voorkomen en risico's meegenomen. Het is de vraag of financiële risico's een plek moeten hebben in het afwegingskader. Boven de vraag hoe je het geld zo slim mogelijk uitgeeft, zit de discussie of de doelen gehaald worden en of het financieel gezien niet uit de klauwen loopt. Dat betreft weer financiële risicobeheersing, maar dat zit in alles. Hij voelt met de heer De Ridder mee om dit een plek te geven onder risico's, al is dit reeds geborgd. Het verzoek om een open blik te houden, is altijd goed. Wat hem betreft neemt D&H dit onder punt e mee. **Toezegging.** Hij vindt dat het financiële risicomanagement op dit moment al eenvoudig gehouden wordt. Hij antwoordt aan mevrouw Mols dat de criteria uit dit stuk de belangrijkste zijn. Uiteindelijk komen die in de besluitvorming bij de VV terug. Hij is van mening dat dierenwelzijn een plek in het debat kan hebben. Hij vindt dit een belangrijk punt, maar niet als een zesde criterium. Het staat elke politieke partij wel vrij om bij de B van Besluitvorming dit soort gezichtspunten mee te geven voor de afweging.

De voorzitter herhaalt zijn eerdere vraag welke specifieke stukken nog in de VV besproken zouden moeten worden. De vier zaken die hier spelen zijn doel, technologie, de criteria voor de afweging en monitoring. In tweede termijn heeft hij hierover niets gehoord. Hij maakt hieruit op dat er geen aspecten zijn die nogmaals in de VV besproken dienen te worden. Hij begrijpt dat een aantal leden dit stuk sowieso willen laten terugkomen in de VV, vanwege het belang ervan. Hij stelt voor om nu bij dit belangrijke stuk het afwegingskader vast te stellen en af te concluderen het voorgestelde besluit als hamerstuk door te geleiden.

De heer Van den Berg (AWP) waardeert de inspanningen om dit besluit af te ronden. Hij geeft nog een korte nabrander wat betreft energieneutraliteit. Hij deelt met de hoogheemraad dat er samenhang is, en dat er reeds

een criterium is gedefinieerd wat betreft energieneutraliteit. Dat kan dus losstaan van dit besluit. Hij dankt voor die discussie. Wat hem betreft rest nog het volgende punt. Hij heeft hard opgeslagen dat het waterschap had toegezegd zich te houden aan de in Parijs opgestelde klimaatdoelstellingen. Hij ziet nog een verschil van 6% met de definitie in dit stuk. De check daarop resteert wat hem betreft.

Hoogheemraad Knapp meldt dat hij die check heeft toegezegd. Hij heeft in de richting van de heer De Ridder toegezegd de brede blik onder punt e te formuleren wat betreft de risico's. Hij deelt de samenvatting van de voorzitter en van de heer De Ridder: het is niet af en het komt terug. Hierover komt een schriftelijk stuk.

Toezegging.

De voorzitter concludeert dat dit stuk daarmee als hamerstuk kan worden doorgeleid naar de VV.

Mevrouw Mols (PvdD) meldt nog toch graag een bespreking te willen over dieren als criteria.

De voorzitter wijst erop dat alleen de Partij voor de Dieren dit punt steunt.

Mevrouw Baerveldt (Water Natuurlijk) vraagt of mevrouw Mols met een notitie kan komen op dit punt, om uiteen te zetten wat zij precies bedoelt en wat de impact daarvan is.

De voorzitter vraagt de hoogheemraad om de toezegging om de notitie toe te voegen aan het schriftelijke stuk. Het stuk komt terug in juni. Op het moment dat dit stuk in de VV besproken gaat worden, is een stemverklaring mogelijk in geval van een hiaat.

Hoogheemraad Knapp vraagt ook of de notitie in juni kan worden toegevoegd, wanneer het stuk terugkomt. Ten tijde van de investeringsbeslissing kan dit onderwerp een plek in het debat krijgen. Naar zijn mening hoeft dit niet nu als criterium te worden toegevoegd.

Mevrouw Mols (PvdD) vraagt de hoogheemraad of het onderwerp dieren inderdaad bij de besluitvorming een plek kan krijgen in het debat. Zij wil voorkomen dat er in juni gezegd wordt dat de discussie in februari is beëindigd.

Hoogheemraad Knapp zegt toe dit onderwerp mee te nemen naar het junimoment. **Toezegging.**

De voorzitter vat samen dat de notitie op dit laatste onderwerp volgt, en een schriftelijke reactie op twee punten. Hij sluit dit agendapunt hiermee af.

6. SCHRIFTELIJKE MEDEDELINGEN

Onder dit agendapunt worden de door het college geagendeerde VV TKN-memo's en/of de beantwoording van bestuursvragen vermeld, zodat er ruimte is voor een eventuele inhoudelijke discussie. Niet iedere memo wordt geagendeerd omwille van de vergadertijd. Wel worden alle VV TKN-memo's per mail gedeeld. Deze zijn terug te vinden op de website (in het menu Overzichten).

De voorzitter stelt vast dat er geen schriftelijke mededelingen zijn.

7. NOTULEN VAN DE COMMISSIEVERGADERING WW D.D. 08 NOVEMBER 2023 EN TOEZEGGINGENLIJST

De heer Van Dijk (Water Natuurlijk) biedt zijn excuses aan dat hij zijn voorstel tot wijziging van de notulen niet schriftelijk heeft aangekondigd. Op pagina 3 staat een compliment van de heer Van Dijk. 99,5% zou gerealiseerd zijn, maar dit weersprekt hij. Hij stelt voor hieraan toe te voegen "wat betreft waterveiligheid".

Met inbegrip van deze wijziging worden de notulen vastgesteld.

De toezeggingenlijst wordt eveneens vastgesteld.

8. RONDVRAAG

Er zijn geen vragen aangemeld.

9. SLUITING

De voorzitter sluit de vergadering om 15.45 uur, met dank voor ieders inbreng.